

A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSBAN VALÓ ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK JOGI ÉS ETIKAI KÉRDÉSEI

LEGAL AND ETHICAL ISSUES OF THE APPLICABILITY OF THE ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE JUDICIARY

Fráter-Bihari Petra*

Abstract

This scientific paper was created for the simple purpose of presenting a factor influencing the life of a person in the 21st century, such as artificial intelligence. The use of technology weaves through our lives from the simplest devices – facial recognition systems on phones, various navigation devices – to more complex devices that are essential for the legal community. So let's take a look at what legal and ethical rules and questions arise during use.

Keywords: artificial intelligence, judiciary, decision-making, robot judge

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, jogalkalmazás, igazságszolgáltatás, döntéshozatal, robotbíró

Bevezető gondolatok

2022-ben szinte elképzelhetetlen lenne az élet a technika és a technológia, ezzel együtt pedig a mesterséges intelligencia (a továbbiakban: MI) alkalmazása nélkül. Olyképpen vesz bennünket körül, mint a levegő: a számítógépek, tabletek, okostelefonok arc – vagy ujjlenyomat- felismerő rendszere, az önvezető autók, a különféle vezetéstámogató rendszerek – mint például az ESP, az ABS vagy a City Brake -, a telekommunikációs és közműszolgáltatók által alkalmazott úgynevezett chatbot-ok –Telekom Vanda -, de egyszerű háztartási eszközök is a legkülönbözőbb algoritmusok és szoftverek által vezéreltek napjainkban.

* V. éves jogász hallgató, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, email: petrabihari@gmail.com, Konzulens: Dr. Pusztahelyi Réka, egyetemi docens, ME-ÁJK, Polgári Jogi Tanszék.

1. A mesterséges intelligencia fogalma

Témánk további ismertetése előtt érdemes meghatározni a mesterséges intelligencia fogalmát. „*A mesterséges intelligencia szoftveralapú vagy hardvereszközökbe beágyazott rendszer, amely intelligenciát szimuláló magatartást mutat többek között adatok gyűjtése és feldolgozása, környezetének elemzése és értelmezése, valamint azáltal, hogy konkrét célok elérése érdekében – bizonyos mértékben autonóm módon – cselekszik*”¹

Autonómia alatt az alábbiak értendők: az a mesterségesintelligencia-rendszer, amely bizonyos bevitelk értelmezésével és előre meghatározott utasítások alkalmazásával üzemel, anélkül, hogy ezekre az utasításokra korlátozódna, annak ellenére, hogy a rendszer magatartását korlátozza az és hogy a rendszer magatartása arra irányul, hogy teljesítse a számára kitűzött célt és a fejlesztő által hozott egyéb releváns tervezési döntéseket.

Egy másik definíció alapján az MI a következőkben határozható meg: „*mesterségesintelligencia-rendszer (MI-rendszer)*: olyan szoftver, amelyet az I. mellékletben felsorolt technikák és megközelítések közül egy vagy több alkalmazásával fejlesztettek, és amely az ember által meghatározott célkitűzések adott csoportja tekintetében olyan kimeneteket, például tartalmat, előrejelzéseket, ajánlásokat vagy döntéseket képes generálni, amelyek befolyásolják azt a környezetet, amellyel kölcsönhatásba lépnek.”²

Fontos leszögezni jelen definíciók alapján, hogy az MI nem egészen autonóm, hanem bizonyos algoritmusok segítségével, bizonyos betáplált adatok alkalmazásával képes döntéseket hozni, értelmezni az egyén által előadott problémát, és tud(hat) megoldást javasolni. Ha a logika törvényszerűségeivel akarjuk ezt levezetni, akkor a képlet a következő: ha „X”, akkor „Y”, vagyis a programozó előre meghatároz egy adatsort, adathalmazt, valamint ehhez rendel „Y” értékeket, a gép pedig leköveti az algoritmust.³

Mit jelent az automatizált döntéshozatal és van-e különbség az automatizált és autonóm működés között? A VÉDA Közúti Intelligens Kamerahálózat rendszer például bizonyos sebesség felett fotóz, azaz automatikusan „dönt”, technológiai eszközökkel, emberi beavatkozás nélkül. Működését mégsem tekinthetjük emberi intelligenciát szimulálóknak, az adatfeldolgozás és -továbbítás zajlik emberi beavatkozás nélkül.

Ha a cégeljárás törvényt vizsgáljuk, akkor látható, hogy a Cégtörvény lehetővé teszi az automatizált döntéshozatalt és a technikai, technológiai feltételek is adottak. Ugyanakkor azt lehet mondani, hogy jelen eljárási forma majdhogynem ritka, mint a fehér holló, és inkább elméleti szinten létezik.⁴

¹ Az Európai Parlament 2020. október 20-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a mesterséges intelligenciára vonatkozó polgári jogi felelősségi rendszerrel kapcsolatban. Tervezet 3. cikk, a) és b) pont (P9_TA(2020)0276) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0276_HU.html.

² Bizottság Javaslat (COM (2021)206) EU rendelettervezet a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok (a mesterséges intelligenciáról szóló jogszabály) megállapításáról és egyes uniós jogalkotási aktusok módosításáról 3. cikk 1. pont. (A továbbiakban AI Act).

³ KÁLMÁN Kinga: Nyomokban kódokat tartalmazhat? A mesterséges intelligencia igazságszolgáltatásban történő alkalmazásának alkotmányjogi vonatkozásai a tisztességes eljáráshoz való jog tükrében, MTA Law Working Papers, 2021/2 ISSN 2064-4515

⁴ ORMAI László: Automatizált döntéshozatal az elektronikus cégeljárásban <https://arsboni.hu/automatizalt-donteshozatal-az-elektronikus-cegeljarasban/> (letöltés ideje: 2023.01.20.)

2. A MI és az igazságszolgáltatás

Vitathatatlan a tény, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazása a jogi világ terejében óriási fokú előrelépés, hatékonysága az ügyteher csökkentésére vetítve megkérdőjelezhetetlen. Jó példa erre Buenos Aires, ahol a Prometea nevű robot⁵ emberi beavatkozás nélkül képes bizonyos jogi dokumentumok elkészítésére, ráadásul korábbi bírósági döntések alapján előre meg tudja határozni – még ha nem is teljes bizonyossággal, de hozzávetőlegesen – a jogvita kimenetelét. A szoftver egy egyszerű telefonos hívással igénybe vehető, és az ügyszám megadása alapján határozati javaslatot generál, melyen szerepelteti a buenos aires-i ügyészség nevét, székhelyét, elérhetőségét, s tartalmaz minden terminus technicust, ehhez pedig sem ügyvédre, sem egyéb jogi tanácsadóra nincs szükség. Az ügyészség tapasztalatai egyre javuló tendenciát mutatnak, s a korábban legalább fél éves eljárási idő alig néhány hétre csökkent a szoftver alkalmazásának köszönhetően.⁶ Természetesen ez nem azt jelenti, hogy pár éven belül a robotok átveszik az uralmat a munka világában, és valamennyi jogvégezett személy munkanélkülivé válik, hiszen ezen rendszerek nem helyettesíthetik az ember kognitív és empirikus alapon megszerzett tudását és tapasztalatát. Az elkövetkező évtizedek a fejlődésről és a folytonos alkalmazkodásról fognak szólni, melynek keretében az MI egyre több és több területre fog szépen lassan begyűrűzni, nekünk, embereknek, pedig meg kell tanulnunk együtt élni ezzel, és fejlesztenünk kell magunkat ezen a téren is.

3. A mesterséges intelligencia Magyarországon

A fenti példát olvasva felvetődik a kérdés: vajon, ha más ország(ok)ban ennyire jól és produktívan működik a rendszer, akkor Magyarországon, ahol valószínűleg a szakmai és technikai tudás is adott lenne köszönhetően a műszaki egyetemeken végzett szakembereknek, miért nem, vagy alig alkalmazzuk a mesterséges intelligenciát, akár a polgári peres – vagy nemperes – eljárásokban, akár a büntető – vagy közigazgatási eljárásokban? Érdemes megemlíteni a kérdés megválaszolása előtt, hogy az innovációs és technológiai miniszter kezdeményezésére alakult meg 2018. október 8-án a Mesterséges Intelligencia Koalíció egyetemek, nemzetközi és hazai cégek, tudományos műhelyek, szakmai és közigazgatási szervek részvételével. Alapvető célkitűzése a mesterséges intelligencia fejlesztési kereteinek és irányvonalainak meghatározása szakmai fórum keretein belül, részt vesz Magyarország mesterséges intelligencia stratégiájának kialakításában, valamint a mesterséges intelligencia által generált gazdasági és társadalmi hatások elemzésében.⁷ Ennek köszönhetően bevezetésre került a Via Video rendszer, amely lehetővé teszi a felek távmeghallgatását, kikerülve ezzel a személyes megjelenés kötelezőségét, széles körben alkalmazottá vált az elektronikus kapcsolattartás és az e-akta, valamint az Ügyfél Iratbetekintő Rendszer (ÜIR) is e fejlesztés

⁵ <https://ceridap.eu/prometea-experience-using-ai-to-optimize-public-institutions/?lng=en> (letöltés ideje: 2023.01.24.).

⁶ <https://www.mabie.hu/index.php/1140-a-mesterseges-intelligencia-jovoje-az-igazsagszolgalatasban> (letöltés ideje: 2023.01.24.).

⁷ NAGY Adrienn: A mesterséges intelligencia és a digitalizáció jelentősége és lehetséges hasznosítási területei az igazságszolgáltatásban. Infokommunikáció és Jog 2020/2. (75.) E- különszám.

hozadéka. Ennek alapján azt gondolhatnánk, hogy idők kérdése és a valódi hús-vér bírók helyett robotbírók ülnek majd a pulpituson és döntenek el jogvitákat, vagy ítélnék büntetőügyekben. A valóságban azonban egyelőre e technika gyerekcipőben jár, és az elkövetkező néhány évtized majd kiforrja, hogy lesz-e létjogosultsága a robotbírónak, vagy maradunk egy kikövezett és járt úton, ezzel pedig az emberi cselekvés és interakció mellett.

Tény azonban, hogy Magyarországon is jelen van – és a következő években egyre inkább jelen lesz – a mesterséges intelligencia három megvalósulási szintje: az első a támogató technika, a második a csere- technika – ez a robotbíró intézménye, amikor már bizonyos emberi tevékenységet robotok fognak véghez vinni -, a harmadik szint pedig az elosztó-technológia, amikor a bíró korábbi tapasztalatai kevésnek fognak mutatkozni az MI gyors és hatékony adatbázisával és keresőmotorjaival szemben.

A bíróságokon jelenleg használt MI rendszerek csoportosítására Zódi Zsolt rendszerezését⁸ gondolom leginkább alkalmasnak.

Core és non-core rendszerek

Jelen csoportosítás fő szempontja, hogy az adott technológia az adott szervezet főtevékenységét vagy annak mellékfunkcióit segítik-e. A magyar bíróságok életében az egyik legfontosabb *core* rendszer a Bírósági Integrált Informatikai Rendszer (BIIR), amely számos adminisztratív tevékenység komplex egésze. *Non-core* rendszerként aposztrofálhatóak az egyes dokumentum-összeállító rendszerek vagy a különböző diktáló szoftverek, amelyek csupán megkönnyítik a jogászok munkáját, ugyanakkor nem nélkülözhetetlenek.

Általános rendszerek – Szakrendszerek

Az általános rendszerek azon technológiák, amelyek egyszerűen, könnyen használhatók a bíróságok számára, míg a szakrendszerek speciálisan a bíróságok számára lettek kifejlesztve. Ilyenek a különböző anonimizáló szoftverek, a dokumentumkezelő rendszerek vagy az iratszerkesztő rendszerek. Az előbbi rendszereket „csupán” konfigurálni kell, utóbbiakat speciálisan fejlesztik, vagy veszik át a működési mechanizmusukat más szoftverektől.

Front office – back office rendszerek

Az alapvető megkülönböztetés abban rejlik, hogy a rendszer az „ügyfelek előtt” kerül alkalmazásra, vagy csupán a háttérben kapcsolódik a tevékenységhez. Front office rendszer tipikusan az elektronikus kapcsolattartásra szolgáló vagy tájékoztatási rendszerek, míg back office technológia az ügyviteli dokumentumkezelő vagy anonimizáló rendszer.

A front office rendszer esetében a legfontosabb követelmény a felhasználóbarát, könnyű kezelés, míg a back office rendszerek gyakorlati alkalmazását sok esetben megelőzi egy betanítási időszak.

4. Alapvető emberi jogok biztosítása

Adódik azonban egy fontos, már-már etikai kérdés: milyen feltételek mentén képzelhető el mégis, hogy valaha olyan fejlettségi fokban álló mesterséges intelligenciát alkalmazzunk a tárgyalótermekben, hogy azzal ne sérüljenek alapvető jogok? Ahogyan az Alaptörvény és minden eljárásjogi -és némely anyagi jogi – törvény is meghatározza alapvető szinten, a tisztességes eljáráshoz való jog és az emberi méltóság, valamint Alaptörvényben biztosított alapjogok sérelme nélkül kell, hogy a bíróságok és hatóságok igazságot szolgáltatassanak, jogot alkalmazzanak.

⁸ ZÓDI Zsolt: A bíróságok és a technológia. *Bírósági Szemle*, 2020/1. szám 6-7.o.

A rendelettervezet is operál azon szabállyal, miszerint az MI alkalmazása az igazságszolgáltatásban nagy kockázatú rendszer⁹, különösen annak okán, hogy a jogállamiságra, a demokráciára, az egyénnek a jogorvoslathoz való jogára és a tisztességes eljárásra károsan, akár torzító jelleggel hathat.¹⁰ Éppen ezért különösen fontos az, hogy mielőtt egy fejlett(ebb) rendszer alkalmazásra kerülne, a lehető legkomplexebb és legkögensebb szabályanyag rendelkezésre álljon a visszaélések megelőzése érdekében. A szabályozás szempontjából bizonyos tételek elengedhetetlenül érvényre kell, hogy jussanak, melyek közül csupán néhány kerül jelen tanulmányban bemutatásra.

- *Bírósághoz fordulás joga:* az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikke alapján
- *Az eljárás kontradiktórius jellege:* vagyis, hogy a felek megérthessék és adott esetben vitathassák, hogy egyes döntések milyen jogi tények figyelembevételével, és milyen indokok alapján kerültek meghozatalra.
- *Fegyverek egyenlőségének elve:* ez leginkább a büntetőeljárásban domborodik ki. Jelentése, hogy a feleknek – különösen a bizonyítás során – azonos lehetőségei legyenek, és ne érhessen hátrány senkit MI technológia használata vagy éppen nem használata okán.
- *Pártatlanság és semlegesség*
- *A nyilvánosság követelménye:* ha nem is a rendszer egészére levetítve, de a döntéshozatalra mindenképp igaz az, hogy senki nem lát bele abba, hogy a MI milyen döntési alapon hoz meg egy döntést – függetlenül attól, hogy a tervező bizonyos algoritmust és adathalmazt előre betáplált.

És el is érkezünk az általam feltett kérdés megválaszolásához: vagyis miért észleljük azt, hogy hazánkban szinte nem vagy alig alkalmazunk mesterséges intelligenciát a jogi életben?

Az előzőekben kifejtettek mellett talán a legnagyobb érv véleményem szerint az, hogy egyáltalán nem kiszámítható, nem enged teret a bírói mérlegelésnek. Hiszen a klasszikus „ha... akkor...” tétel nem vesz figyelembe semmilyen más tényezőt, s az MI is hasonló elven működik: vagyis, ha csupán a deliktuális felelősség alaptételét vizsgáljuk, azaz, aki nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható és másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni,¹¹ a rendszer a mentesülés esetében nem tudja minden kétséget kizáróan megállapítani, hogy vajon a károkozó valóban nem úgy járt-e el, ahogyan az az adott helyzetben általában elvárható lenne. Fogalmilag az általában elvárhatóság zsinórmértéke is számtalan értelmezési problémát vet fel gyakorlott jogászok körében is, nem még egy olyan szoftver kapcsán, amely algoritmusok és kódok alapján működik. Nem is lehet elvárni azt, hogy ilyen jogi fordulatokat minden esetben teljes egészében és kimerítően definiálni és egyáltalán értelmezni tudjon. És ebből a problémából máris adódik egy olyan kérdés, amely sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, hiszen mennyiben lehet tisztességes egy olyan eljárás, ahol a jogszabályban alkalmazott kifejezést nem tudja pontosan alkalmazni az MI?

Vajon mennyiben tisztességes az eljárás, ha nem értjük meg a működési mechanizmust, amely alapján a rendszer döntött, és adott esetben több millió forintos kártérítési összeg megfizetésére kötelezett bennünket?

⁹ A nagy kockázatúként való besorolása az MI-rendszer rendeltetésén alapul, nagy kockázatot jelentenek a természetes személyek egészségére és biztonságára vagy alapvető jogaira nézve. Ezeket a rendelettervezet szerint kockázatkezelési rendszerrel kell ellátni és nyilvántartásba kell vetetni. vö. AI Act tervezet 2. Fejezet.

¹⁰ KARSAI Krisztina: A mesterséges intelligencia szabályozásának európai tervezet, avagy az algoritmusok térnyerésének előjelei a (büntető) igazságszolgáltatásban. *Forum - Acta Juridica et Politica*, 2021/3. szám, 189-196., 195.o.

¹¹ Ptk. 6:519.§

Az e körben felvázolt problémák természetesen napjainkban nem megoldatlanok. Ahogyan Dr. ifj. Lomnici Zoltán is írja¹², az Európa Tanács egy bizottsága (CEPEJ) is megfogalmazott olyan alaptételeket,¹³ amelyeket a mesterséges intelligencia alkalmazása során tiszteletben kell tartani annak érdekében, hogy a technika valóban hatékony eszköz lehessen arra, hogy az igazságszolgáltatási rendszer a lehető legjobban működhessen, ugyanakkor ne sérüljenek az eljárásban részt vevő személyek – mind nemzetközi, mind regionális, mind nemzeti védelem alatt álló – alapvető jogai. Az igazságügyi szakmai bizottság által megalkotott elvek a következők:

- az alapvető jogok tiszteletben tartásának elve: az MI alkalmazásának összeegyeztethetőnek kell lennie az alapvető jogokkal;
- a diszkrimináció tilalma: ez mind az egyénekre, mind az egyének csoportjaira fennáll;
- a minőség és biztonság elve: a határozatok és adatok feldolgozása, valamint a források és immateriális adatok felhasználása kapcsán;
- az átláthatóság (transzparencia), a pártatlanság és a méltányosság elve: az adatfeldolgozási módszereknek hozzáférhetőnek és érthetőnek kell lenni, biztosítani kell az ellenőrizhetőséget, végül pedig
- a „felhasználói ellenőrzés alatt” elv: annak biztosítása, hogy az eljárásban részt vevők tájékozott felhasználók legyenek, és hogy megválaszthassák az ellenőrzés eszközét.¹⁴

5. Kétségek és problémák

Kétségtelen, hogy a mesterséges intelligencia nagyban megkönnyíti a jogászok mindennapjait, ugyanakkor alkalmazásuk nem veszélytelen. Nyilas Anna az online vitarendezésben alkalmazott MI vonatkozásában az alábbi megállapításokat teszi:

- a legfontosabb kérdés talán az, hogy képesek vagyunk-e kitanítani a rendszert esetleges nem várt helyzetekre, kontextusokra, illetve képes-e a rendszer magától tanulni;
- pozitívuma és novuma a rendszernek, hogy képes korrelációkat felismerni és megalkotni, de mi történik akkor, ha egyszerre túl sok adatot kell feldolgoznia, és esetleg olyan összefüggéseket is megalkot, amelyek alaptalanok, vagy olyan tényeket kapcsol össze, amelyek között semmiféle okozatiság nincs;
- sérülhet a bíró diszkrecionalitás, hiszen az MI nem tudja – vagy nem feltétlenül a kellő alaposággal – mérlegelni a bizonyítékokat, egyéb tényeket;
- az emberi tényező nem zárható ki teljesen az MI működése során sem. Hiszen az input adatokat emberek viszik be, az algoritmust, amely alapján a robotbíró dönt, emberek fejlesztik, így elkerülhetetlen az esetleges emberi tévedés.

¹² Ifj. LOMNICI Zoltán: A mesterséges intelligencia megjelenése az igazságügyi rendszerekben – jönnek az online tárgyalások?

https://alaptorvenyblog.hu/a_mesterseges_intelligencia_megjelenese_az_igazsagugyi_rendszerekben_jonnek_az_online_targyalasok.html (letöltés ideje: 2023.01.24.).

¹³ CEPEJ: European Commission for the Efficiency of Justice (az Európa Tanács igazságszolgáltatás hatékonyságának értékelésével foglalkozó bizottsága): European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment. <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c> (letöltés ideje: 2023.01.10.)

¹⁴ Uo. 7. o.

Az előzőekben felvázolt problémák mellett is elmondható, hogy például Észtország élen jár a robotbíró alkalmazásában. A rendszer 2019 óta működik és képes a kisebb – 7000 eurónál alacsonyabb – pertárgyértékű jogvitákat elbírálni, így a hús-vér bírák leterheltsége jelentősen csökkent.¹⁵

6. Mesterséges intelligencia Európán kívül

Számos európai országban sikerült a hazai jogalkotónak megfelelően implementálni az Unió szabályokat, ennek köszönhetően pedig a mesterséges intelligencia egyre növekvő térnyerésének lehetünk szemtanúi. Ha a kontinensről keletebbre tekintünk, láthatjuk, hogy Kínában is egyre népszerűbb a mesterséges intelligencia alkalmazása az élet minden területén, ezzel együtt pedig a jogalkalmazás is egyre nagyobb bizalmat szavaz a technikának. A Kínai Tudományos Akadémia big data és tudásmenedzsment kutatóközpontjában kifejlesztésre került egy gépi ügyész, amely jelenleg nyolc bűncselekményt – hitelkártya-csalás, szerencsejáték szervezése, szándékos testi sértés, hivatalos személy akadályozása, lopás, csalás - tud értelmezni és kategorizálni, valamint a betáplált adatok alapján képes vádat emelni. Kiemelendő, hogy a rendszer meg tudja különböztetni egymástól a veszekedés és a bajkeverés fogalmát, amelyeket gyűjtőfogalomként alkalmaz. Az MI a fejlesztő szerint a jövőben képes lesz összetettebb és kevésbé gyakori bűncselekményeket is értelmezni, valamint képes lesz ezen esetekben is jogilag megalapozott döntéseket hozni. Az eddigi tesztek alapján a rendszer 97 százalékos siker aránnyal dolgozik. Ugyanakkor egyes jogászok szerint ez az arány magában hordozza a tévedés lehetőségét is – bár ezt a hús-vér bírókkal szemben is meg lehet állapítani. A Shanghai Pudong Népi Ügyészségen 17 ezer eset betáplálásával tesztelt a szoftver, ami egy egyszerű asztali számítógépen is működik, hozzájárulva ezzel a gyors elterjedéshez. A rendszer összesen ezer attribútum alapján képes eldönteni, hogy szükséges-e a fentebb említett bűncselekmények elkövetőivel szemben vádat emelni, és ha igen, milyen bizonyítékokra alapozottan. Egyes leírások szerint az MI képes értékelni a bizonyítékokat azok erőssége alapján, illetve a letartóztatás feltételeit, és azt is, hogy az egyén mennyire közveszélyes. Ezen alkalmazási módszer mellett Kínában egyébként az igazságszolgáltatási rendszeren kívül is alkalmazzák a mesterséges intelligenciát – az eredmények pedig magukért beszélnek.¹⁶

7. A mesterséges intelligencia jövője Magyarországon

A digitalizáció korunk egyik legmeghatározóbb kérdése, amelyet minden államban – legalább a kontinensen – fontos, hogy harmonizált módon szabályozzanak. Ugyanakkor az országok közötti gazdasági potenciál egyenlőtlen, így a fejlődés hol gyorsabb, hol lassabb ütemben halad. Vajon mi vár Magyarországra ebben a folyton változó világban? Képesek lennénk-e olyan rendszerek alkalmazása mellett, azokkal összhangban együtt élni, amelyekben a lakosságnak csupán elenyésző aránya bízik?

Véleményem szerint elképzelhető, hogy a nem is túl távoli jövőben hasonló szinteken működjön az MI az igazságszolgáltatásban, mint például, ahogyan teszi ezt Hollandiában:

¹⁵ NYILAS Anna: A mesterséges intelligencia hatása a bírói döntéshozatalra. Acta Universitatis Szegediensis 2021/3. 303-312, 309-3011. o. <http://acta.bibl.u-szeged.hu/73832/>

¹⁶ <https://raketa.hu/mestereseges-intelligencia-emel-vadat-a-gyanusítottak-ellen-kinaban> (letöltés ideje: 2023.01.20.)

Rechtwijzer, egy fejlett alternatív vitarendezési program, amely segít azon pároknak, akik a különválás vagy a házasság felbontása mellett döntöttek. Gyakorlatilag egyfajta közvetítőként funkcionál, azonban a résztvevő személyek nagy aránya még mindig szükségesnek tartja egy hús-vér ember részvételét is.¹⁷

A másik meghatározó fejlődési irány a robot bíró intézménye. Vajon eljuthat oda Magyarország a jövőben, hogy mi is alkalmazzuk? Ezzel kapcsolatban a következőket érdemes leszögezni:

- az MI alapvetően tanulási alapon és algoritmusok segítségével működik, így egészen pontos döntéseket csak akkor tud hozni, ha az ügy hasonló, mint egy korábbi- legalábbis Surden megítélése szerint
- a robotba betáplált adatok alapján egyszerűbb ügyekben képes határozatok, sőt akár megfelelő döntést is hozni, de a bírói mérlegelés, a diszkrecionalitás hiányzik, így bizonyos körülményeket nem vesz figyelembe
- a bírói hivatás egy megbecsült, presztízis értékű szakma, így az embereknek a bírákba vetett hite lényegesen nagyobb, mint a robotokba fektetett; ebből pedig megállapítható, hogy ugyan a robot bíró képes lehet támogatni, segíteni, de nem tudja teljes mértékben helyettesíteni a valódi embert.

8. Záró gondolatok

Richard Susskind professzor gondolata úgy vélem pontosan meghatározza miről is szól valójában az eddigiekben felvázolt kérdéskör: „Akik azzal nyugtatják magukat, hogy egy gép sosem fogja tudni eléggé komplexen megérteni a jogi ügyeket, és ezáltal felelős döntések meghozatalára sem lesz képes, azok tökéletesen félreértik a mesterséges intelligencia működésének elvét.”¹⁸ Valójában nem az a kérdés, hogy van-e létjogosultsága napjainkban a mesterséges intelligenciának a jog világában, hanem, hogy mennyiben és hogyan képes a jogászok mindennapi munkáját a lehető leghatékonyabban segíteni, ezáltal eredményesebbé tenni azt. Meg kell tanulnunk együtt élni a gondolattal, hogy fel kell nőni a technológiához, annak érdekében, hogy „a szakma és a szakemberek haladni tudjanak a korral”.

¹⁷ NAGY im.

¹⁸ Uo.